

Toelichting Dubbele Schroef

Is het een goed idee om voor je eigen instrument te componeren? En wat wil ik vertellen met een nieuw stuk?

In de jaren 80 heb ik veel geïmproviseerd op mijn hobo. Ik zocht grenzen op van toen opkomende speeltechnieken, zoals flageoletten, tremolo's en dubbeltonen.

Bij het schrijven van *Dubbele Schroef* wil ik onderzoeken of ik materiaal van mijn improvisaties kan vangen in noten. En hoe gecomponeerde noten samen kunnen gaan met improvisatie. Is dat aanvullend, of juist niet, geeft dat een meerwaarde?

Improviseren is volgens mij iets anders dan componeren. Improviseren is verhalen vertellen. Over een gecomponeerd stuk is nagedacht, gepuzzeld en zijn noten afgewogen.

Mijn opzet voor een improvisatie was dat ik 'materiaal' uitkoos om daar een verhaal over te vertellen. Bijvoorbeeld grote sprongen, hard/zacht, tremolo's, staccato snel/langzaam. Maar tijdens dat verhaal kan je zomaar in een ander verhaal terecht komen.

In het eerste deel, *verkleurde flageoletten*, worden 3 elementen gebruikt: eenstemmigheid, verkleuring en swing.

Het begint met normaal gespeelde tonen op de hobo. Al gaandeweg worden die vervangen door flageoletten, waardoor de toon anders gaat kleuren.

Een flageolet is (behalve een boon) een overgeblazen noot. Door het andere boventoonspectrum krijgt hij een ander timbre. De forte piano en de hobo spelen samen een melodische lijn, vullen elkaar aan of spreken elkaar juist tegen. In de beweging zit een steeds wisselende onregelmatige swing, die op $\frac{3}{4}$ van het stuk wordt onderbroken door een korte improvisatie.

In het tweede deel, *Albertijns Tremolo*, wordt mechanisch spel afgewisseld met onregelmatigheid. De forte piano is bij uitstek geschikt om de Albertijnse bas te spelen; een ritmische, harmonische snelle repeterende notenreeks die iedereen kent die Mozart Sonates heeft gespeeld. De forte piano speelt (met) die Albertijnse bas. De hobo zet daar al improviserend onvoorspelbare tremolo's tegenover, veelal onritmisch, met idiote vingerzettingen, onverwachte klanken, dubbeltonen en dubbelstaccato.

Het laatste deel, *Afsprong*, is opgebouwd uit drie elementen. Allereerst een stevig begin, waaruit blijkt dat een forte piano ook heel goed kan swingen. Om tot rust te komen volgt een improvisatie voor hobo waarin verschillende parameters aan bod komen. En wat is er tegen een mooie melodie? Vlak voor het eind dagen hobo en forte piano elkaar uit voor een zo virtuoos mogelijke afsprong.

En zo komen we bij de oorsprong van de titel van het stuk, Dubbele Schroef. Een term uit de atletiek en uit de botenwereld. Virtuositeit en op koers blijven.

Het was een spannend proces dat uiteindelijk drie delen opleverde. Met in elk deel naast de gecomponeerde noten, ruimte voor improvisatie.

Ik schrijf graag voor musici die ik ken en waarvan ik weet dat ze open staan voor en meedenken met de (on)mogelijkheden die ik bedenken. Natuurlijk zit ik te piekeren over noten, ritme, sfeer. Maar de schroef is nog niet compleet. Oliver Boekhoorn, een begenadigd hoboïst met wie ik jarenlang in Cobla Amsterdam speelde en Keiko Shichijo, een meester in het spelen van oude en nieuwe muziek, maken er een Dubbele Schroef van. Hoe, dat gaan wij horen.